

עלון בנגינות מזמור עיר

בס"ד

כניסת שבת
6:22
ציאת שבת
7:34

הוצאה לאור:
יצחק חלבה
052-6025436

גיליון מס' 1026 יג' אלול תשפ"ה

כי תצא

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדור נבנצל שליט"א

הזכרנו מספר פעמים את חובתנו ללכת בדרכי הקב"ה ולאמץ את מידותיו ודרכי הנהגתו. דוגמא אחת מיני רבות היא הצייווי המופיע בפרשתנו: **"לֹא תִתְעַב אָדָמִי כִּי אֲזִיחַ הוּא לֹא תִתְעַב בּוֹצְרֵי כִּי יָרָה הָיִיתָ בְּאַרְצוֹ"** (דברים כג, ח) מסביר רש"י: **"לֹא תִתְעַב מִצְרִי"**. מכל וכל, אף על פי שזרקו זמרים ליאור". מדוע הוזכרנו שלא לתעב את המצריים אחרי המעשים הנוראים שעשו לאבותינו? התורה מנמקת: **"כִּי יָרָה הָיִיתָ בְּאַרְצוֹ"** (שם) כשיעקב אבינו ירד עם בני ביתו למצרים בעקבות הרעב ששרר בארץ ישראל, המצריים העניקו להם אכסניה; אומנם נצטוונו לזכור היטב את יציאת מצרים מספר פעמים ביום, הן בתפילה וקריאת שמע והן במצוות שמקיימים זכר ליציאת מצרים, ובלייל הסדר להרבות בסיפור הניסים והנפלאות שעשה ה', כולל עשרת המכות שהכה בהם, אולם יחד עם זאת התורה מזהירה שלא לתעב לגמרי את המצריים. וכל כך למה? כיון שחייבים להכיר להם טובה על שקיבלו את אבותינו בשעת הדחק והושיבו אותם במיטב ארץ מצרים - בארץ גושן; צריכים לדעת לזכור את צד הזכות שלהם, את הטובה שעשו בהתחלה. יסוד זה, מסביר מו"ר הרב נבנצל שליט"א, נלמד מאחת ממידותיו יתברך. הרמ"ק (רבי משה קורדוברו) מסביר בספרו 'תומר דבורה' את שלוש עשרה מידות הרחמים שבסוף נבואת מיכה: **"מִי אֶל-כַּמּוֹךְ נִשָּׂא עֵינָיו וְעֵינָיו עַל פְּשָׁעָם... תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב וְזָסֵד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּנוּ מִיְמֵי קֶדֶם"** (מיכה ז, יח-כ) ומה עניינה של כל מידה ומידה. והנה כותב הרמ"ק מה משמעות המידה האחרונה 'מימי קדם': הקב"ה חפץ שהאדם יצא זכאי בדין, אלא שלפעמים אין לאדם זכות; במקרה כזה הקב"ה זוכר לו זכות עתיקת יומין: העובדה שפעם - מימי קדם - אותו אדם היה תינוק וממילא לא היה רשע; אומנם על פי דין לא מגיע לו שכר על כך כיון שלא היתה לו בחירה להיות צדיק או רשע, אולם המציאות היתה שלא חטא, אם כן ה' מתחשב באותו מצב וזוכר לו אותו לטובה. כמובן שדבר זה אינו פוטר את האדם מהאחריות על מעשיו שעשה במהלך כל ימיו שכן אמרו חז"ל: **"אמר ר' חנינא כל האומר הקב"ה ותרן הוא יוותרו חייו"** (בבא קמא ג.) דהיינו: חייו יהיו הפקר ללא שום ערך, שכן כתוב: **"הַצֹּר תָּמִיד פָּעֻלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו בְּשִׁפְטָם"** (דברים לב, ד) אין מושג של וותרנות אצל הקב"ה, אלא ש"מאריך אפיה וגביה דיליה", ובכל זאת הוא מתחשב בזכות של 'מי קדם' וזוכר לו שאז לא חטא. מזה נלמד גם אנחנו: נכון שהמצריים עשו עוול לעם ישראל במהלך השעבוד הנורא ונכון שמגיע להם עונש על כל פשעיהם, אולם היו לישראל לאכסניה בשעת הדחק וממילא אסור לתעב אותם לגמרי.

מידה זו שהקב"ה זוכר הכל ואינו שוכח כל פרט ולו הקטן ביותר השייך לעניין, נובעת ממידת מלכותו יתברך, וכבר לימדנו חז"ל שמלכותא דארעא היא כעין מלכותא דרקיעא. על מלכותא דארעא אומרת הגמרא: **"אמר רב: אם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמוסים ושמים יריעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקים לכתוב חללה של רשות"** (שבת יא.) כלומר, כל אלו לא יספיקו בכדי לתאר את עומק חלל לבו ואת הקיף מחשבותיו של מלך וכל כך למה? מסביר רש"י: **"חללה של רשות"**

עומק לבם שהוא צריך להיות לו לב לכמה מדינות למס הקצוב ולכמה מלחמות ולכמה משפטים והכל ביום אחד", דהיינו המלך צריך לשקול היטב כל פעולה והתוצאה שתגרום אחריה, כל מה שעלול להתרחש במידה שיעשה צעד כזה או אחר, כגון אם יצא למלחמה נגד ארם מה תהיה תגובת הפלשתים ובאיזה צעדים ינקטו עמון ומואב, ומה התגובות שתהיינה בקרב העם, וכו'. היקף מחשבותיו אם כן חייב להיות רחב ומורכב, צריך לדון בכל בעיה מכל צדדיה הביטחוניים, הכלכליים והחברתיים ועל כן אי אפשר לכתוב ולתאר חללה של מלכות.

מכאן נסיק מסקנה לענייננו: אם מלך בשר ודם חושב מחשבות רבות ועמוקות כל כך בעלות היקף ראייה רחב במיוחד, וזוכר פרטים ושיקולים רבים ושונים כל כך לפני כל החלטה, כל שכן מלך מלכי המלכים - הזוכר כל הנשכחות - שיקח בחשבון כל פרט קטן בבואו לדון את האדם. למעשה אנחנו מזכירים רעיון זה בתפילת ראש השנה. בברכת זיכרונות אנו אומרים: **"כִּי זָכַר כָּל הַמַּעֲשִׂים לִפְנֵיךְ בָּא, מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקוּדוֹתָיו וְעֲלִילוֹת מַצְעָדֵי גִבּוֹר, מַחֲשַׁבּוֹת אָדָם וַיִּצְרִי מַעֲלָלֵי אִישׁ"**. כל העניינים הללו נלקחים בחשבון ביום הדין. מה פירושה של תפילה זו? מסביר הרב: **"מַעֲשֵׂה אִישׁ"**, אלו המעשים שלנו, בין מצוות ובין עבירות: על כל מעשה קטן האדם בא במשפט, שנאמר: **"כִּי אֶת כָּל מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים יָבֹא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל יְעָלָם"** (קהלת יב, יד) לטוב או למוטב; **"וּפְקוּדוֹתָיו"** אלו המעשים שהאדם נמנע ולא עשה אותם, פקודתו מלשון **"כִּי יִפְקֹד בּוֹשֶׁבֶת"** לשון חיסרון והעדר; גם אותם המעשים שהאדם לא עשה, הן לצד חיובי, כגון שהתגבר על יצרו ולא חטא, והן לצד השלילי כגון שנמנע מקיום מצוה, על כולם הוא יבוא במשפט. **"עֲלִילוֹת מַצְעָדֵי גִבּוֹר"** גם ההליכה (מצעדי גבר) לקראת המעשה נלקחת בחשבון; כשהאדם הולך לדבר מצוה הרי שההליכה זו נזקפת לזכותו, ואם הוא הולך לדבר עבירה הוא נענש גם על ההליכה. ולא זו בלבד אלא שגם על **"מַחֲשַׁבּוֹת אָדָם"** נידון האדם: אם חשב לעשות מצוה ולבסוף לא יצאה לפועל, הריהו מקבל שכר כאילו עשה כיון שהקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה, מה שאין כן מחשבה רעה האדם אינו נענש עד שעושה את העבירה בפועל. **"וְעֲלִילוֹתָיו"** אלו הם התחבולות שהאדם חיפש בשביל לקיים מצוה שקשה היה לקיים אותה, או להימנע מעבירה במקום שהניסיון היה קשה במיוחד. **"וַיִּצְרִי מַעֲלָלֵי אִישׁ"** אלו הכוחות הנסתרים בנפש האדם אשר לא הגיעו לכלל מחשבה ומעשה אך עלולות להביא את האדם לידי מצוה או עבירה, גם אותם הקב"ה לוקח בחשבון בדינו של האדם.

יתירה מזו: הגמרא אומרת: **"ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו"** (ר"ה לב:) מהם ספרי חיים ומתים הללו? בפשטות מדובר על הספרים שנכתבים בהם מי יחיה ומי לא בשנה הבאה. אולם הרב מסביר שספרי מתים הכוונה לאלו שכבר מתו. ולכאורה צריך להבין: מדוע יש צורך לפתוח ספר של נפטר? מי שמת כבר וודאי שלא קיים שום מצוה ולא עבר על שום עבירה משנה שעברה עד עכשיו! אלא שגם למתים יש 'חשבון פתוח'; מי שהשאיר בעוה"ז, בנים שהולכים בדרך ה' בתורה ובמצוות - זכותם נזקפת לאבות שחינכו אותם בדרך זו, ואם ח"ו להיפך נוספות חובות לחשבון. רואים אם כן שכל מעשה, ולו הקטן ביותר נלקח בחשבון ליום הדין. תודעה זו צריכה לחזק אותנו להתעורר בעוד מועד ולבקש רחמים מ'בעל הרחמים' שנצליח לצאת זכאים בדין, ולהיכתב להיחתם לחיים.

שבת שלום יצחק חלבה

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, יוסף הכהן בן קלרה, מרטין בן ברנרדו, אליהו בן עישה, חיים יוסף בן שרה, יעקב בן נעמי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, שלום בן שמחה, דוד הרוש בן לאה, ויצמן מור בן גורג'יה, בנימין בן נדרה, מרת אמי אולגה בת קלרה, חיה אסתר בת יעקב אריה, ציפורה בת מסעודה, רחל בת יעקב רוזובצקי, יחודית בת שרה, תמר בת שרה, יפה עזת בת מרים ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום לזיכוי הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד